

DE VERNIEUWINGEN AAN DE RACISMEWET: MEER DAN EEN LAAGJE VERNIS?

Ruth Stokx*

Er vloaide veel water naar de zee voor de wet tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden op 30 juli 1981 gestemd werd: reeds in 1960 stond een eerste voorstel voor een racismewet op de politieke agenda¹; het duurde echter twintig jaar voor er een meerderheid bereid gevonden werd het voorstel van toenmalig Minister van Justitie MOUREAUX om bepaalde racistische daden te bestraffen, te steunen.

Na de inwerkingtreding van de wet werd duidelijk dat hij in de praktijk weinig voorstelde. Op tien jaar tijd werd in 1.340 gevallen slechts een beslissing genomen, waarvan 95,5% seponeringen. Slechts in 0,8% van de zaken kwam het tot een veroordeling.²

Als men de oude racismewet doorneemt, blijkt dat van in het begin elementen aanwezig waren die een falen impliceerden. Er klonken dan ook al vroeg stemmen om de racismewet slagvaardiger te maken.

Nochtans was de enige wijziging die tot nog toe aan de racismewet doorgevoerd werd, die van de Wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding.³ In de racismewet werd toen ingeschreven waartoe de toepassing van de wet aanleiding kan geven, en dit vanaf de eerste dag van oprichting van het Centrum.⁴ De politieke wil om de wet ten gronde te veranderen, was echter lang niet aanwezig.

Toch heeft een meer ingrijpend wetswijziging geen twintig jaar op zich laten wachten.

In 1990 diende senator ERDMAN voor de eerste maal zijn wetsvoorstel tot wijziging van de racismewet in. Pas na de verkiezingsschok van 24 november 1991 zou zijn voorstel meer steun krijgen en het werd dan ook opnieuw ingediend op 29 januari 1992.⁵ Het maatschappelijke debat over racismebestrijding kwam langzaam op gang, niet alleen in België maar ook in andere landen van de Europese Ge-

* Ruth STOKX is juriste, verbonden aan de Juridische Dienst van het Vlaams Centrum Integratie Migranten (V.C.I.M.). Zij is o.m. verantwoordelijk voor de publikatie van het *Tijdschrift voor Migrantenrecht*. Zij was een van de initiatiefneemsters van de 'Verontruste Juristen' aan de Rechtsfaculteit van Leuven.

1. Wetsvoorstel ter beteugeling van de opruijing tot rassenhaat en antisemitisme, *Gedr. St.*, Kamer, 1959-60, nr. 411/1. Voorstel van wet houdende strafbaarstelling van uitingen van rassenhaat of godsdienstige onverdraagzaamheid, *Gedr. St.*, Senaat, 1959-60, nr. 99/1.

2. *Vr. en Antw.*, Kamer, 1989-90, 8551 (Vr. nr. 388 PERDIEU); *Vr. en Antw.*, Kamer, 1991-92, 1727 (Vr. nr. 40 COLLA). Berekening overgenomen uit het artikel 'Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, een reactie vanwege de Verontruste Juristen', *Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht*, 1992, (299), 308.

3. *B.S.*, 19 februari 1993.

4. Hiermee werd vermeden dat het Centrum vijf jaar zou moeten bestaan alvorens klacht te kunnen indienen, zoals artikel 5, eerste lid van de racismewet voorschrijft.

5. Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-1.

meenschap. Op 21 april 1993 stemde het Europese Parlement met grote meerderheid een resolutie over 'de heropleving van racisme en vreemdelingenhaat in Europa en het gevaar van rechts-extremistisch geweld'. Eventuele veranderingen aan de Belgische racismewet kwamen in een stroomversnelling terecht.

De ideeën van de 'Verontruste Juristen'⁶, inspireerden senator ERDMAN tot het amenderen van zijn eigen voorstel op 9 maart 1993.⁷ Nadien werden voorstel en amendementen in de bevoegde Senaatscommissie besproken en op 8 december 1993 bracht de Commissie verslag uit over haar werkzaamheden.⁸ Op 20 januari 1994 keurde de Senaat het voorstel van de Commissie goed. Het wetsontwerp werd overgemaakt aan de Kamer⁹ waar het uiteindelijk op 31 maart 1994 gestemd werd. De 'wet tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden' werd recent gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.¹⁰ De wijzigingen aan de racismewet zullen in de verdere bespreking artikelsgewijze aan bod komen.

1. Een verzwaarde strafmaat

Een van de grootste problemen bij de toepassing van de oude racismewet bleek het enorm hoog aantal seponeringen te zijn.

Om de parketten aan te zetten tot vervolging, zijn in de nieuwe wet de straffen verzwaard.¹¹ Door deze verzwaring zal ook gebruik kunnen gemaakt worden van de Wet op de Voorlopige Hechtenis en zal er geen automatische uitwissing van de straffen meer mogelijk zijn.

Enkele leden van de Senaatscommissie geloofden niet dat een strafverzwarende seponeringsbeleid van de parketten zou veranderen; toch werd gesteld dat de verzwaring een signaal vanuit de wetgever is over het belang dat deze hecht aan het misdrijf. Tijdens de besprekingen werd eveneens de nadruk gelegd op het feit

6. De 'Verontruste Juristen' ontstonden na de verkiezingen van 24 november 1991 in de schoot van de rechtsfaculteit te Leuven. Naast een opgemerkte vrije tribune in *De Standaard* over het Vlaams Blok en zijn 70-puntenprogramma, boog deze groep zich over de racismewet en formuleerde eigen voorstellen tot verbetering. 'Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, een reactie vanwege de Verontruste Juristen', *Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht*, 1992, 299-313.

7. Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, amendementen van de H. ERDMAN c.s., *Gedr. St.*, Senaat, 1992-93, nr. 117-1, Commissiestuk nr. 2.

8. Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, verslag namens de commissie voor de justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-2.

9. Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, *Gedr. St.*, Kamer, 1993-94, nr. 1294/1.

10. *B.S.*, 14 mei 1994, 12885.

11. In de meeste artikelen van de oude racismewet was de strafmaat een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van zesentwintig fr. tot vijfhonderd fr. of een van die straffen alleen. In de nieuwe wet wordt de strafmaat verzwaard naar gevangenisstraf van een maand tot een jaar en een geldboete van vijftig fr. tot duizend fr. of een van die straffen alleen.

dat de Minister van Justitie samen met de parketten een beleid terzake moet uitstippelen.¹²

2. Het invoegen van een definitie van discriminatie

De nieuwe racismewet hanteert voortaan de volgende definitie: ‘Onder “discriminatie” in de zin van deze wet wordt verstaan elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur, die tot doel heeft of ten gevolge heeft of kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan, aangetast of beperkt.’

Deze definitie sluit nauw aan bij de definitie van discriminatie die gebruikt wordt in het Verdrag van New York van 7 maart 1966 inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. Dit Verdrag werd door België goedgekeurd en heeft volkomen uitwerking in de Belgische rechtsorde.¹³ De definitie in de nieuwe racismewet is dus geen echte innovatie, bij de totstandkoming van de oude racismewet werd de definitie van het Verdrag van New York trouwens reeds vooropgesteld. Toch is het niet onbelangrijk een definitie in de racismewet zelf op te nemen, omdat het tot nog toe niet duidelijk was of de definitie van het Verdrag van New York rechtstreeks werking had in onze rechtsorde: men verwees er doorgaans naar als een interpretatiebron.¹⁴ De opname van een eenduidige definitie in de wet zelf, kan alleen maar de rechtszekerheid ten goede komen.

In het licht daarvan is het spijtig dat het tweede deel van de definitie van het Verdrag van New York in de nieuwe redactie van de racismewet werd weggelaten. Het tweede gedeelte van deze definitie handelt over positieve actie of het geheel van maatregelen die genomen worden voor de behoorlijke ontwikkeling van bepaalde groepen of personen om hen een gelijk genot of de gelijke uitoefening van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te verzekeren. In het voorstel van de Verontruste Juristen werd dit deel van de definitie toegevoegd. In het amendement ERDMAN werd het niet overgenomen, hoewel in de verantwoording van het amendement wel over de twee delen van de definitie gesproken wordt. In een nota van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding leest men dat de definitie zou moeten aangevuld worden met een tweede definitie, waardoor positieve acties niet strafbaar kunnen worden gesteld.¹⁵ Toch werd de

12. O.a. voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, verslag namens de commissie voor de justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-2, 25-26.

13. Wet 9 juli 1975 houdende goedkeuring van het Internationale Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, *B.S.*, 11 december 1975.

14. Zie b.v. BOUTMANS, E., ‘De toepassingsmogelijkheden van de Racisme-wet’, *Panopticon*, 1989, (27), 30.

15. Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, verslag namens de commissie voor de justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-2, Bijlage 1, Nota van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, 47.

wet uiteindelijk niet aangepast in die zin. Het is nochtans belangrijk om een definitie van positieve actie in de wet op te nemen, al was het maar om een oneigenlijk gebruik van de wet tegen te gaan, b.v. een extreem-rechtse organisatie die klacht indient omdat autochtone Belgen zouden gediscrimineerd worden door bepaalde positieve acties ten voordele van migranten. Gelukkig zijn er in de voorbereidende werken van de nieuwe wet voldoende argumenten te vinden om zulke interpretatie alsnog tegen te spreken.¹⁶

3. Een rationalisering van het taalgebruik

Een bijkomend voordeel bij het opnemen van een definitie van discriminatie vindt men in een rationalisatie van het legistische taalgebruik. In de oude wet wordt vaak gesproken over 'rassendiscriminatie en rassenscheiding met de gronden ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming'. Dit wordt in de nieuwe racismewet vereenvoudigd tot 'discriminatie of segregatie omwille van ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming'. Zulke correctie vermijdt de veronderstelling dat de gronden van strafbaarstelling zich zouden beperken tot 'het behoren tot een ras'.¹⁷

Een andere taalkundige aanpassing is dat men de opsomming 'ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming' heeft veranderd in 'ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit'. Zo komt men tot eenzelfde opsomming als gebruikt in de Wet tot oprichting van een Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding.

Spijtig genoeg werden niet al de taalkundige wijzigingen systematisch overgenomen in het ontwerp dat de Senaat overzond naar de Kamer. Aangezien in de Kamer aan dit ontwerp niets fundamenteel meer gewijzigd werd, is een nieuwe racismewet gestemd die gedeeltelijk de nieuwe en gedeeltelijk de oude terminologie gehanteerd.¹⁸ Men hoopt deze technische vergissing via een erratum zo vlug mogelijk recht te zetten.

4. Aanzetten tot discriminatie en publiciteit geven aan zijn voornemen tot discriminatie

In het eerste artikel (tweede lid, 1^e en 2^e punt) van de nieuwe wet stelt de racismewet het openbaar aanzetten tot discriminatie, scheiding, haat of geweld jegens een persoon of groep wegens ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstam-

16. O.m. voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, verslag namens de commissie voor de justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-2, 27-28.

17. 'Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, een reactie vanwege de Verontruste Juristen', *Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht*, 1992, (299) 302. Deze argumentatie werd volledig overgenomen in de verantwoording van het wetsvoorstel.

18. Meer bepaald gaat het over artikel 1, tweede lid, 1^e en 2^e punt van de vernieuwde racismewet waar de oude terminologie niet aangepast werd. Voor een voorbeeld van een volledig aangepaste tekst: zie het Verslag van de Senaatscommissie, bijlage 3.

ming strafbaar. Deze punten werden niet veranderd ten opzichte van de oude wet, alleen een strafverzwaring werd ingevoerd. Enkel deze twee punten zijn tot nog toe niet aangepast aan het nieuwe taalgebruik.

Hetzelfde artikel stelt in het tweede lid, 3^e en 4^e punt het *publiciteit geven aan zijn voornemen* tot discriminatie, segregatie, haat of geweld jegens een persoon of groep wegens, ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit strafbaar. In het oude artikel was enkel het publiciteit geven aan zijn voornemen tot rassendiscriminatie strafbaar. Om de logica van de wet te vervolledigen heeft men geopteerd voor een nieuw 3^e punt en heeft men een 4^e toegevoegd. Belangrijk is dat door deze wijzigingen de wetgever de strafbaarstelling uitbreidt naar publiciteit die segregatie, haat of geweld aankondigt, niet alleen tegen een persoon maar ook tegen een groep.

Volgens artikel 1 van de racismewet kunnen racistische publikaties (b.v. het 70-puntenprogramma van het Vlaams Blok) strafbaar zijn. Nochtans bestaat er *de facto* een straffeloosheid voor racisme in de pers.¹⁹ Men moet namelijk rekening houden met artikel 150 (voorheen art. 98) van de Grondwet, dat een jury instelt voor alle criminele zaken, alsmede voor politieke misdrijven en persmisdrijven. Racistische publikaties die verspreid worden, voldoen aan de notie drukpersmisdrijf, zo'n misdrijf is de exclusieve bevoegdheid van het Hof van Assisen. Het gebeurt echter zeer zelden²⁰ dat een persmisdrijf voor het Hof van Assisen vervolgd wordt. In de praktijk komt dit Hof alleen samen voor zeer zware misdaden. Het stilzitten van de Parketten-Generaal resulteert aldus in een feitelijk vrijuitgaan van de beklaagden. Een mogelijkheid om hieraan te verhelpen ligt in een grondwetswijziging. Het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid pleitte er reeds voor om in artikel 150 van de Grondwet een uitzondering te voorzien voor zaken die door de racismewet strafbaar worden gesteld. Zolang dit niet gebeurt, zal er een lacune in de reglementering blijven, waaraan de vernieuwde racismewet niets kan verhelpen.

De nieuwe racismewet zal eveneens onduidelijk blijven wat betreft het bestraffen van racistische beledigingen en het revisionisme. Beide zijn enkel strafbaar onder de racismewet indien men kan aantonen dat de beledigingen of revisionistische uitspraken anderen aanzetten tot discriminatie, segregatie, haat of geweld. Dit geeft evenwel veel ruimte voor interpretatie. Racistische beledigingen kunnen aangevochten worden volgens andere strafrechtelijke regels zoals b.v. die van smaad, belediging, laster en eerroof. Inzake de vervolging van het revisionisme werd recent een apart wetsvoorstel ingediend.²¹

19. Zie Stokx, R., 'Racisme in de pers: ongestraft?', *Bareel*, jrg. 13, nr. 50, 18-19.

20. Op 23 juni 1994 werd voor het eerst sinds enkele decennia een uitspraak gedaan in een Assisenhof over een persmisdrijf. Twee extreem-rechtse militanten van de Parti des Forces Nouvelles waren naar het Assisenhof van Henegouwen verwezen omwille van het propageren van racisme in publikaties.

21. Wetsvoorstel tot bestraffing van het betwisten, in twijfel trekken en ontkennen of het goedpraten van misdrijven tegen de mensheid en van oorlogsmisdrijven, *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-92, nr. 557/1.

5. Daden van discriminatie

Het werkelijk bedrijven van racisme wordt niet steeds strafbaar gesteld. In het oude artikel 2 was alleen discriminatie bij dienstverlening of levering van goederen in plaatsen die voor het publiek toegankelijk zijn, strafbaar. In het nieuwe artikel 2 wordt hier ook verhuring aan toegevoegd. Is namelijk strafbaar degene die bij het leveren of bij het aanbieden van levering van een dienst, van een goed *of van het genot ervan*, discriminatie bedrijft jegens een persoon of groep wegens ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit. In het vernieuwde artikel wordt de vereiste dat de feiten moeten gebeuren op een plaats die voor het publiek toegankelijk is, weggelaten. Zo kan ook discriminatie binnenskamers aangevallen worden, alhoewel de bewijslast in zo'n geval zeer zwaar zal zijn.

Ondanks de pogingen om de racismewet als geheel logischer te maken, blijkt hier dat men niet helemaal in dit opzet geslaagd is. Zo is het bedrijven van discriminatie t.o.v. een groep strafbaar, maar het bedrijven van segregatie (b.v. het bewust verhuren van één sociaal woonblok aan migranten en één aan Belgen) wordt niet aan de wet toegevoegd.

In een volledig nieuw artikel *2bis* wordt het bedrijven van discriminatie bij de arbeidsbemiddeling, de beroepsopleiding, het aanbieden van banen, de aanwerving, de uitvoering van de arbeidsovereenkomst of het ontslag van werknemers jegens een persoon wegens ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit strafbaar gesteld. Het is betreurenswaardig dat in dit artikel het bedrijven van discriminatie en segregatie jegens een groep niet werd ingelast als strafbare grond, het is immers zeker denkbaar dat b.v. bij collectief ontslag de in een bedrijf werkzame vreemdelingen als geheel bij voorrang gevisieerd worden. Aparte kleedkamers of een aparte eetruimte voor vreemdelingen op het werk zouden eveneens niet onder de strafbaarstelling vallen.²²

Toch zal dankzij deze uitbreidingen op twee belangrijke domeinen van het maatschappelijke leven (het huren van een huis, het hebben van een job) een mogelijkheid bestaan om discriminatie juridisch aan te vechten. Nochtans blijft het probleem van de moeilijke bewijslast prangend. Bewijs maar eens dat het op grond van je huidskleur was dat je een job niet gekregen hebt, of dat je daarom de deur gewezen werd toen je een appartement wenste te huren. Rechtbanken zouden meer moeten openstaan voor andere vormen van bewijsvoering zoals b.v. de praktijktest. Dit is een test waarin in een concreet geval wordt aangetoond dat men aan een blanke iets toelaat wat men aan een niet-blanke weigert. Momenteel weigeren sommige rechters deze getuigenissen, omdat ze geprovoceerd zouden zijn, andere rechters aanvaarden de getuigenissen wel.²³ In Nederland wordt de uitslag van zo'n praktijktest algemeen erkend als bewijs, er liggen zelfs criteria vast waaraan

22. Tenzij eventueel onder art. 1 van de Wet, indien de gescheiden ruimten via 'publiciteit' worden aangekondigd.

23. Een voorbeeld van een rechter die een praktijktest aanvaardt: zie Luik, 11 maart 1988, *Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht*, 1988, nr. 48, 39. Zie ook BOUTMANS, E., 'De toepassingsmogelijkheden van de Racisme-wet', *Panopticon*, 1989, (27) 37: 'Tegen dit bewijsmiddel is ten onrechte ingebracht dat het op provocatie zou neerkomen. Integendeel: het (toekomstig) slachtoffer wil juist zijn toegang tot een gelegenheid verkrijgen, en dus een strafbaar feit vermijden. Hij zet geenszins aan tot het plegen ervan'.

een praktijktest moet voldoen. Bij een test moeten b.v. de zwarte en blanke persoon beiden dezelfde opleiding en leeftijd hebben en even netjes gekleed zijn.

In het Belgische strafrecht bestaat geen beperkende opsomming van de bewijsmiddelen. De rechter bepaalt, wanneer de wet geen bijzonder bewijsmiddel voorschrijft, wat hij als bewijsmiddel aanvaardt. Men had gebruik kunnen maken van een vernieuwing van de racismewet om de praktijktest als bijzonder bewijsmiddel toe te laten. Door dit niet te doen, blijft de weg openstaan voor rechterlijke interpretaties die er vaak voor zullen zorgen dat de wet dode letter blijft. Meer nog, in de Senaatscommissie antwoordde men op een vraag van een spreker over de 'provocatietest' dat deze in ons land niet wordt toegelaten en dus ook niet als bewijsmateriaal voor een Belgische rechter kan worden gebruikt.²⁴ Zulke bewering is mijns inziens niet correct en beperkt de vrijheid van de rechter die zelf beslist wat hij aanvaardt als bewijsmiddel en wat niet.

Een andere mogelijke bewijsvoering bestaat erin om statistieken te gebruiken die cijfermatig aantonen dat er gediscrimineerd wordt (b.v. een sociaal huisvestingskantoor verhuurt aan 0% migranten, terwijl er in de omgeving 15% migranten wonen). Indien men over zulke statistieken beschikt, wordt een weerlegbaar vermoeden van discriminatie gecreëerd.

Het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding had in zijn nota²⁵ voor de Senaatscommissie een nog verregaander voorstel geformuleerd tot het invoegen van een algemeen weerlegbaar vermoeden voor discriminatie op de arbeidsmarkt. Zulk mechanisme bestaat reeds inzake de bescherming van de zwangere vrouw ingeval van verbreking van de arbeidsovereenkomst. Men heeft dit voorstel in de Senaatscommissie echter met klem verworpen.

De vernieuwde racismewet blijft, wat betreft het bestraffen van daden van racisme, opteren voor een selectieve aanpak. Niet alle daden van discriminatie worden strafbaar gesteld, enkel deze opgesomd in voornoemde artikelen 2 en 2bis. Deze limitatieve opsomming maakt dat een aantal discriminerende daden nooit strafbaar zijn. Er werd geen gebruik gemaakt van de kans om het bedrijven van discriminatie in zijn algemeenheid strafbaar te stellen, zoals het aanzetten tot discriminatie (art. 1) wel in zijn algemeenheid wordt strafbaar gesteld. Nochtans werd dit uitdrukkelijk gevraagd door de Verontruste Juristen en instanties als het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding en het Vlaams Centrum Integratie Migrantten.

6. Behoren tot een racistische groepering

In het nieuwe artikel 3 van de racismewet wordt het behoren tot of het medewerking verlenen aan een groep of vereniging die *kennelijk* en herhaaldelijk discriminatie of segregatie bedrijft of verkondigt, strafbaar gesteld. Naast de taalkundige wijzigingen en de strafverzwaring is de enige aanpassing in dit artikel het feit dat

24. Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, verslag namens de commissie voor de justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-92, nr. 117-2, 36.

25. *Supra*: noot 15.

men het woord 'openlijk' vervangt door 'kennelijk'. Hiermee wordt de bepaling aangepast aan de interpretatie die reeds volgde uit de parlementaire voorbereiding en die duidelijk blijkt uit de Franse tekst van de wet waar het woord 'manifeste' wordt gebruikt.

Men heeft geen gebruik gemaakt van de gelegenheid om van de tekst een logisch geheel te maken. Volgens de tekst is alleen het lidmaatschap van een groep of vereniging die discriminatie en segregatie bedrijft of verkondigt, strafbaar, en niet het lidmaatschap van een groep die haat en geweld bedrijft of verkondigt. Volgens de Voorbereidende Werken van de oude wet moet men de tekst wel interpreteren alsof ook deze gronden strafbaar zijn, maar om alle twijfel uit te sluiten, had men beter in de nieuwe tekst de volledige bewoordingen overgenomen. Voorts wordt niet vermeld dat het gaat om discriminatie wegens ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit.

7. De discriminerende ambtenaar

In het nieuwe artikel 4 van de racismewet wordt de ambtenaar gestraft die in de uitoefening van zijn ambt discriminatie bedrijft jegens een persoon of groep wegens ras, huidskleur, afstamming, afkomst of nationaliteit of die de uitoefening van een recht of van een vrijheid op willekeurige wijze ontzegt. Buiten de strafverzwaring en de taalkundige wijzigingen is de enige vernieuwing het feit dat men een verwijzing invoert naar het begrip discriminatie. In de oude wet was alleen het 'op willekeurige wijze ontzeggen van de uitoefening van een recht op vrijheid' strafbaar. Door een meer algemene formulering wordt elke racistische discriminatie die een ambtenaar bedrijft, strafbaar. Het bedrijven van segregatie jegens een groep vreemdelingen wordt hier echter evenmin expliciet strafbaar gesteld.

8. De verenigingen die klacht kunnen indienen

Belangrijk is, dat in het vernieuwde artikel 5, tweede lid van de racismewet voortaan ook de mogelijkheid gegeven wordt aan vakbonden en beroepsorganisaties om klacht in te dienen op grond van het nieuwe artikel 2bis van de Wet, namelijk discriminatie in arbeidsverhoudingen. De vakorganisaties moeten niet voldoen aan de vereisten die gesteld worden voor andere verenigingen die klacht willen indienen op grond van de racismewet. Deze laatsten moeten immers vijf jaar rechtspersoonlijkheid bezitten en hun statuten moeten expliciet vermelden dat de vereniging zich tot doel stelt discriminatie te bestrijden. De vakorganisaties zijn evenwel niet exclusief bevoegd om op grond van artikel 2bis klacht in te dienen. Andere organisaties die voldoen aan de vereisten van artikel 5, eerste lid kunnen ook klacht indienen.

Senator ERDMAN had in zijn voorstel de vereiste afgeschaft dat verenigingen toestemming moeten krijgen van het slachtoffer alvorens zij in rechte kunnen optreden. Dit voorstel is verworpen na besprekingen in de senaatscommissie op grond van de overweging dat dit afbreuk zou doen aan de individuele vrijheid van slachtoffers om te beslissen al dan niet een vordering in te stellen.

9. Besluit

De nieuwe racismewet is in voege getreden. Deze wet is op zijn minst in haar formulering een stap vooruit op de toestand zoals die tot voor kort gold. Op tal van punten zijn verbeteringen aangebracht die al jaren gevraagd werden en die de wet slagvaardiger maken. In de praktijk blijft echter de vrees bestaan dat er uiteindelijk weinig zal veranderen; het probleem van de moeilijke bewijslast blijft namelijk zo goed als onopgelost. De wijzigingen aan de racismewet hebben net als de wet zelf vooral een symbolische waarde. Senator ERDMAN, indiener van het wetsvoorstel, verklaarde eerder in *De Morgen* dat 'de nieuwe wetgeving vooral een signaalfunctie heeft en we mogen al blij zijn als dat er door komt'.